

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญกระบวนการหนึ่ง ที่มีผลอย่างมากต่อการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปัจจุบันการจัดการศึกษามีการกล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหาชีวิตในสังคม โดยเน้นให้โรงเรียนเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความคิดของตนเองอย่างอิสระ หาทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง และพัฒนาความสามารถพิเศษต่างๆ ที่ซ่อนอยู่ภายในตัวให้มากที่สุดดังที่ ปอล อี ทอแรนซ์ (Paul E. Torrance, 1962: 3) กล่าวว่า "การศึกษาที่เป็นประชาธิปไตยจะช่วยให้เด็กแต่ละคนได้พัฒนาความสามารถพิเศษของตนอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ครูควรจะช่วยสอดส่องดูแลให้ความสามารถพิเศษของเด็กแต่ละคน ซึ่งมีไม่เหมือนกันและสนับสนุนให้เด็กได้ใช้ความสามารถพิเศษนั้นไปในทางที่ถูกต้อง"

ประสิทธิ์ กายย์กลอน (2518: 10) ได้กล่าวถึงบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ว่า

บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์มักชอบประดิษฐ์ ปรับปรุงของเก่าให้ดีขึ้นหรือกระทำ ผลงานใหม่ ๆ แปลก ๆ ออกมาที่มีความสามารถที่จะหยั่งรู้ ใคร่เรียนและมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งที่พบเห็นอย่างมีเหตุผล รู้จักแก้ปัญหาอย่างมีวิจาร์ณญาณ เมื่อพบปัญหาหรือคำถามใด ๆ ก็มักหาทางแก้หรือหาคำตอบหลาย ๆ แบบ (Divergent Thinking) และหาทางแก้หรือหาคำตอบนั้น ๆ บางแบบก็เป็นวิธีแปลก ๆ ที่ไม่ซ้ำแบบใคร ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มียู่ในทุกตัวบุคคล ประกอบด้วยความคิด และการกระทำซึ่งทั้งความคิดและการกระทำนั้นเป็นลักษณะเฉพาะของตนเองไม่ลอกเลียนใคร

วิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่เหมาะสมอย่างยิ่งจะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็ก เพราะวิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่มุ่งฝึกทักษะภาษา จนสามารถใช้เป็นเครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจ แสวงหาความรู้ และเหตุผล เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ในฐานะที่เรา

เป็นครูสอนวิชาภาษาไทย การเรียนการสอนภาษาไทยจึงเป็นเรื่องที่สำคัญเพราะเป็นเครื่องมือในการศึกษาทุกแขนงวิชา ครูผู้สอนจึงควรฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนอยู่เสมอ ทั้งยังฝึกให้รู้จักคิด มีเหตุผลและสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างดี ดังที่ สุจริต เพียรชอบ (2530: 59) กล่าวว่า "ภาษาเป็นการสื่อสารความคิด ความรู้สึก ความปรารถนา และใช้ในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน คนที่ใช้ภาษาเดียวกันจึงสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกันได้อย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง"

ด้วยเหตุนี้บุคคลจะใช้ภาษาได้ดีมีคุณภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับวิธีการฝึกฝนตนเองให้เกิดทักษะด้านต่าง ๆ จนชำนาญ และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หมวดวิชาภาษาไทย โดยเน้นการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะที่เป็นเครื่องมือสื่อสาร มุ่งฝึกฝนให้นักเรียนมีทักษะในการใช้ภาษาเป็นสำคัญ คือ ให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามในการใช้ภาษาทั้ง 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน การเขียนเป็นทักษะที่เน้นทางด้านการแสดงออก เด็กได้ใช้ความคิดอย่างกว้างขวางเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ รู้จักคิดและวิเคราะห์อย่างมีระบบระเบียบซึ่งสอดคล้องกับ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2523: 27) ที่กล่าวไว้ว่า "ถ้าครูไม่สามารถสอนให้นักเรียนเกิดความคิดได้ เรื่องการเรียนการสอนก็เป็นอันล้มเหลว เพราะคนเราจะใช้ภาษาก็ในเมื่อมีความคิดจะสื่อสาร ถ้าไม่มีความคิดก็ไม่จำเป็นอะไรที่จะพูดหรือเขียน"

ในกระบวนการฝึกทักษะทางภาษา การเขียนเป็นทักษะที่ซับซ้อนมากที่สุด และค่อนข้างจะฝึกฝนได้ยากกว่าทักษะอื่น ๆ ดังที่ สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ และ อุดม หนูทอง (2531: 1) กล่าวถึง การเขียนว่า "เป็นทักษะทางภาษาที่จำเป็นสำหรับชีวิต เพราะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสาร และสร้างสรรค์วรรณกรรม การเขียนให้ได้ดีขึ้นอยู่กับการหมั่นฝึกฝนอยู่เป็นประจำและถาวรวิธี"

การเขียนเป็นงานศิลปะประเภทหนึ่งที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ บุคคลใดมีความคิดสร้างสรรค์สูงก็จะสามารถผลิตงานเขียนที่แปลกใหม่ ดังที่ ชนะ เวชกุล (2524: 5) กล่าวไว้ว่า "ผู้ใดที่เข้าถึงศิลปะย่อมทำให้การประพันธ์นั้นมีคุณค่าในทางทำให้เกิดความเพลิดเพลินใจ ส่งเสริมสติปัญญา และช่วยธำรงรักษาวัฒนธรรม คุณค่าทั้งสามประการ จะมองในแง่เฉพาะบุคคลหรือมองในแง่สังคมก็ได้"

การเขียนที่มุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางภาษา เรียกว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์ เป็นการเขียนที่เกิดจากประสบการณ์ จินตนาการ ความสนใจ ความบังดาลใจ และการแสดงออกอย่างอิสระของผู้เขียน โดยมีได้ลอกเลียนแบบมาจากผู้อื่น

สุจริต เฝียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรชัย (2523: 134) เสนอความคิดว่า

การฝึกฝนความคิดสร้างสรรค์ให้นักเรียน เป็นสิ่งที่ทำได้ค่อนข้างยาก ยิ่งทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ แล้วยิ่งมีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นเป็นอันมาก แต่ก็เป็นที่ของครูที่จะต้องปลุกฝังทักษะในด้านนี้ เพราะจะเป็นประโยชน์แก่ตนเองและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศเป็นส่วนรวม

ปัจจุบันนี้เป็นที่น่าเสียดายว่าการเรียนการสอนการเขียนมีปัญหาและอุปสรรคมาก โดยเฉพาะการสอนแต่งบทร้อยกรอง ซึ่งยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะผู้สอนมักมุ่งฉันทลักษณ์ การอ่านบทร้อยกรองจากหนังสือแบบเรียน หรือการทำความเข้าใจเกี่ยวกับศัพท์ ความหมายเนื้อเรื่องของบทร้อยกรองเป็นสำคัญ ทำให้ผู้เรียนขาดการฝึกฝนด้านการเขียนอันจะทำให้เกิดความชำนาญในการแต่งบทร้อยกรองขึ้นมาได้ เมื่อผู้เรียนไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน ดังนั้นการเขียนร้อยกรองจึงทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย มองไม่เห็นความสำคัญและไม่สนใจวิชาที่ว่าด้วยการแต่งบทร้อยกรอง ดังที่ นัยนา สุทธิธรรม (2518: 98) ได้กล่าวถึงปัญหาข้อนี้ไว้ในงานวิจัย สรุปว่า นักเรียนสนใจการแต่งคำประพันธ์ร้อยแก้ว มากกว่าร้อยกรอง และนักเรียนมีความเห็นว่า การแต่งร้อยกรองมีกฎเกณฑ์บังคับมากและไม่ได้ใช้ความคิดอย่างอิสระ พร้อมกันนั้นนักเรียนได้ให้ข้อเสนอแนะว่าครูควรนำตัวอย่างคำประพันธ์สมัยใหม่ที่มีความไพเราะ และมีรูปแบบใหม่ ๆ มาให้นักเรียนได้ศึกษาบ้าง ทั้งยังได้เสนอสาเหตุของปัญหา ที่พบว่าเป็นอุปสรรคในการเรียนการสอนวิชาแต่งคำประพันธ์ไว้หลายประการ ได้แก่

1. นักเรียนเบื่อหน่ายวิธีสอนของครู
2. นักเรียนส่วนใหญ่คิดว่าตนเอง ไม่มีความสามารถในการแต่งคำประพันธ์
3. ครูขาดความสนใจในคำประพันธ์ชนิดใหม่ ๆ

4. เวลาที่ใช้ในการเรียนน้อยเกินไป
5. ขาดแหล่งค้นคว้าหาความรู้
6. ขาดครูที่มีความสามารถในการสอน

ปัญหาอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนไม่ประสบความสำเร็จในการแต่งบทร้อยกรอง คือ นอกจากผู้เรียนต้องพะวงอยู่กับกฎเกณฑ์ของร้อยกรองดังกล่าวแล้ว ผู้เรียนยังขาดความคิดในเรื่องที่จะเขียนซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญมากเพราะความคิดเป็นสิ่งที่ยังต้องงานเขียนทุกชนิดทั้งงานเขียนร้อยแก้วและร้อยกรอง ถ้าไม่มีความคิด ไม่มีเรื่องราวที่จะเขียนก็ไม่สามารถเขียนถ่ายทอดออกมาได้ ครูภาษาไทยในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอด ฝึกฝนทักษะแก่นักเรียน จะต้องพยายามทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ และจะต้องพยายามจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสม ส่งเสริมทักษะการคิด เพื่อให้สามารถใช้ทักษะทั้ง 4 ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นก็คือ จะต้องปลูกฝังและส่งเสริมความคิดในลักษณะต่างๆ และพยายามให้ถึงขั้นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ดังที่ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุพรรณ (2523: 7) กล่าวว่า "ถ้าครูไม่สามารถสอนให้นักเรียนเกิดความคิดได้ เรื่องการเรียนการสอนก็เป็นอันล้มเหลว เพราะคนเราจะใช้ภาษาก็ในเมื่อมีความคิดจะสื่อสาร ถ้าไม่มีความคิดก็ไม่จำเป็นอะไรที่จะพูดหรือเขียน"

ในปัจจุบันผลงานร้อยกรองได้รับความสนใจมากขึ้น บทประพันธ์ยอดเยี่ยมจะได้รับการตีพิมพ์และเผยแพร่ ปรากฏการณ์เช่นนี้นับว่าเป็นนิมิตรหมายอันดีแก่วงการร้อยกรองเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะเป็นการช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมทางภาษาให้เจริญก้าวหน้าด้วยดี นอกจากนี้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนได้มีการเชิญชวนให้นักเรียน และประชาชน ส่งผลงานร้อยกรองเข้าประกวด ดังที่ กรมศิลปากร (2535: 63) กล่าวว่า "ได้จัดโครงการส่งเสริมยุวกวี ระหว่างปี 2528-2534 ปรากฏว่ามีนักเรียนและประชาชนทั่วไปให้ความสนใจสมัครแข่งขันเป็นจำนวนมาก นับว่าเป็นความตื่นตัวในด้านร้อยกรอง"

ดังนั้น การเขียนร้อยกรองจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาและฝึกฝนอย่างยิ่ง เพราะในการเรียนการสอนผู้เขียนบทร้อยกรองได้นั้นจะต้องมีความเข้าใจในความงามของภาษาได้ลึกซึ้ง นอกจากนี้ยังรู้จักเลือกสรรใช้ถ้อยคำที่มีความไพเราะของรสคำ รสความรวมทั้ง

ความหมายของคำและการเลือกใช้คำได้อย่างเหมาะสม เมื่อผู้อ่าน ๆ แล้ว สามารถเข้าใจ
 ซาบซึ้งในสิ่งที่ผู้เขียนถ่ายทอดได้อย่างชัดเจนด้วยจินตนาการของผู้อ่าน

แมทธิว อาร์โนลด์ (Matthew Arnold, 1962: 293-295) ได้กล่าวถึงคุณค่า
 ของร้อยกรองสรุปได้ว่า ร้อยกรองจะเป็นสิ่งเชื่อมโยงอารมณ์ให้เข้ากับความคิดและแสดง
 ออกมาซึ่งความรู้ ดังนั้นมนุษย์จะหันกลับไปศึกษาร้อยกรอง เพื่อศึกษาแนวทางชีวิตสำหรับ
 ตนเอง เพื่อปลุกปลอบใจและเสริมสร้างกำลังใจ ให้ความรู้สึกที่ลึกซึ้งแจ่มชัด ให้ความเพลิดเพลิน
 เพลิน สนุกสนาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีคุณค่าที่สุด

ความสำคัญของการเขียนร้อยกรองดังกล่าวมาแล้ว เป็นข้อชวนให้คิดว่า ควรจะได้
 มีการส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์งานเขียนด้านร้อยกรองให้มากยิ่งขึ้น เพราะสามารถ
 อำนวยประโยชน์ให้เกิดขึ้นทั้งผู้แต่งและผู้อ่านร้อยกรอง ทั้งยังเป็นการรักษาเอกลักษณ์และ
 วัฒนธรรมทางภาษาอันงดงามยิ่งของชาติอีกทางหนึ่งด้วย

เมื่อพิจารณาถึงหลักสูตรวิชาภาษาไทย ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ในระดับ
 ต่าง ๆ จะเห็นว่าได้มีการบรรจุเนื้อหาวิชาที่ว่าด้วยการแต่งคำประพันธ์ไว้ในวิชาภาษาไทยทุก
 ระดับชั้น เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาและฝึกฝนการแต่งร้อยกรองได้อย่างถูกต้อง

จากปัญหาและแนวคิดดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยตระหนักว่า การพัฒนาความสามารถ
 ในการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ให้ได้ผลดีนั้น ควรมุ่งที่การฝึกฝนให้นักเรียนใช้ความคิด
 ในการเรียนรู้และเข้าใจด้วยตนเองเป็นสิ่งสำคัญ ไม่ได้อาศัยพรสวรรค์ที่มีเฉพาะบุคคลเพียง
 อย่างเดียว ในขณะเดียวกันครูจะต้องค้นหาวิธีการสอนต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเกิดความสนใจ
 และให้เด็กแสดงความสามารถเชิงสร้างสรรค์เฉพาะตัวออกมาให้ได้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจ
 ศึกษาหาวิธีการสอน โดยการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นมา
 ทดลองสอน เพื่อช่วยพัฒนาความสามารถทางการคิดและการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน
 ระดับมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3

สมมติฐานในการวิจัย

เนื่องจากยังไม่มีผู้ใดทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการเขียนร้อยกรอง
เชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มาก่อน มีงานวิจัยที่ใกล้เคียง ได้แก่ ผลงาน
ของ นราวัลย์ พูลนิพนธ์ (2522) ซึ่งได้วิจัยเรื่อง "การสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนเชิง
สร้างสรรค์ โดยใช้ร้อยกรองร่วมสมัยในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา
ตอนปลาย" ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในด้านร้อยกรองมี
ประสิทธิภาพช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการเขียนก้าวหน้ากว่า
เดิม จากผลวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานของการวิจัยดังนี้ คือ ความสามารถในการ
เขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่เรียนโดยใช้
แบบฝึกทักษะการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ และไม่ใช่แบบฝึกทักษะการเขียนร้อยกรอง
เชิงสร้างสรรค์แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3 (ม.3) โรงเรียนวัดสังเวช กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535
จำนวน 60 คน
2. ตัวอย่างร้อยกรองที่นำมาใช้ในแบบฝึกทักษะการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์
นั้น ผู้วิจัยเป็นผู้เลือกมาจากรรณกรรมร่วมสมัย

3. แบบฝึกทักษะการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นนี้ มุ่งให้นักเรียนได้ศึกษา และฝึกเขียนร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการเขียนร้อยกรองรูปแบบอื่น ๆ ต่อไป
4. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้สอนนักเรียนด้วยตนเองทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

ข้อตกลงเบื้องต้น

นักเรียนทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในตัวแล้ว หากได้รับการสนับสนุน และส่งเสริมอย่างถูกต้อง ก็จะสามารถเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. การพัฒนาความสามารถ หมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในด้านต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้นอันได้แก่ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเขียนร้อยกรอง การเตรียมคำและการเลือกใช้ถ้อยคำในการเขียนร้อยกรอง การศึกษาแนวความคิดและการเชื่อมโยงความคิดและการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์
2. การเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการเขียนร้อยกรองถ่ายทอดความคิดสร้างสรรค์ความรู้สึกรวมทั้ง อารมณ์ และเจตนาอารมณ์ของผู้เขียนในลักษณะที่แปลกใหม่ น่าสนใจ ชวนให้เพลิดเพลิน มีคุณค่าต่อตนเองและสังคม
3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หมายถึง นักเรียนชายและนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2535
4. แบบทดสอบ หมายถึง ข้อสอบที่สร้างขึ้นเพื่อวัดความรู้เกี่ยวกับความสามารถในการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลองสอน
5. แบบฝึกทักษะ หมายถึง เอกสารที่สร้างขึ้นเพื่อฝึกความคิด ความเข้าใจทักษะต่าง ๆ ในการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ตัวอย่างร้อยกรอง และแบบฝึกหัด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้ดียิ่งขึ้น
2. เป็นแนวทางให้ครูภาษาไทยคิดหาวิธีการสอนอื่น ๆ ต่อไป เพื่อส่งเสริมการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์
3. เป็นแนวทางส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดและสามารถประมวลความคิดจากประสบการณ์ เพื่อถ่ายทอดออกมาในรูปการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. เป็นการส่งเสริมและปลูกฝังให้เด็กไทยสนใจ และรู้จักคุณค่าของร้อยกรองยิ่งขึ้น
5. เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อไป